

maandag

dinsdag

woensdag

donderdag

**vrijdag** 3 september 1999

zaterdag

21

Jean Pierre Rawie over 'Geleende Tijd'

## Inhoud

# 'Een gedicht bestaat alleen als het onder de mensen is'

### Twee

Walkabouts houden niet van vrolijke liedjes

22

### Suite 61

Emma Brunt over de charme van een krakend bed

22

Volgende week verschijnt na zeven jaar een nieuwe bundel van Jean Pierre Rawie, dichter te Groningen. Gingen zijn vroege bundels over drank, vrouwen en de dood, zijn laatste twee over vrouwen en de dood, in de nieuwe bundel 'Geleende Tijd' blijven ook de vrouwen achterwege. "Maar ik verzet me tegen de suggestie dat het een sombere bundel is. Ernstig, dat wel."

Bram Hulzebos

*'Mijn moeder heeft de fe  
die na zijn dood het mee  
Naarmate lan*



## Boeken

Als verwanten  
zomaar in  
het niets  
verdwijnen

23

'E ven vooropgesteld: ik ben geen rigoureuze verdediger van het rijm", zegt Jean Pierre Rawie. Toch bevat zijn volgende week zaterdag te verschijnen dichtbundel *Geleende Tijd*, hoewel eigentijds dan menig bundel van menig eigentijds dichter, geen enkel gedicht dat niet rijmt. En dat is eigenlijk wel mooi, want als er in het dagelijks leven iemand is die niet lijkt te rijmen, dan is het Rawie.

Regelmatig fietst hij door de Groninger straten, over de markt, tussen de mensen van wie het je normaal gesproken niet opvalt wat ze dragen, maar die slechts afsteken bij de dichter op zijn fiets: een gesoigneerde baard, een vadermoordenaar onder een geklede mantel, onbespreekbare vouwen in de broekspijpen.

Daar gaat een heer. Een legendarisch drinker - "ach, iedereen schrijft elkaar na" - die in 1987 van een Boekenbal moest worden afgevoerd met een van het drinken compleet vernagelde alvlesklier. Een begaafd causeur. "Soms blijf ik om de conversatie te redden zelf maar aan het woord." En een charmeur, bij tijden. Een paar jaar geleden tijdens een literair diner, maakt iemand zijn tafeldame complimenten met haar jurk en hij zegt: "Mooi hè? Alles staat haar. Zelfs ik kan naast haar zitten."

Of de mensen op de markt allemaal bekend zijn met het werk van Rawie, blijft de vraag, feit is dat zijn gedichten ongelooflijk populair zijn. De eerste vijf drukken liggen al klaar en zijn ongetwijfeld voor het eind van deze maand verkocht. Rawie is, op Nel Benschop na, veruit de meestgelezen Nederlandse dichter. Rawie beschouwt dat maar zeer gedeeltelijk als een verdienste. "Je moet je er voor openstellen, maar ik heb wel het gevoel dat mijn hand gestuurd wordt. Het uiteindelijke gedicht overtreft ook altijd wat je had gedacht te kunnen maken, als het goed is."

Dat heeft ook rare kanten, merkte Rawie. In zijn laatste bundel, *Onmogelijk geluk*, nam hij drie gedichten op over de dood van zijn vader. "Een aantal van die gedichten zijn in de situatie zelf ontstaan. Op zich een hele treurige situatie, want ik was erg op die man gesteld en het was geen vrolijk ziekbed. Maar toch, als ik het gedicht afheb, en het is goed, dan heb ik hetzelfde geluksgevoel als iedereen die iets maakt. En die gedichten zijn ook ogenblikkelijk een eigen leven onder het volk gaan leiden."

Er zijn heel wat uitvaarten waar dit voorgelezen wordt. Zijn werk staat op zerken uitgebeeld. "Ik heb natuurlijk liever dat ze ze de hele dag lezen als ze nog leven en gezond zijn. Ik merk dat je met je gedichten bij grote massa's mensen - in mijn geval - een grote ontroering teweeg kunt brengen. Als het niet onder de mensen is, dan staat het gedicht niet. Succes is nooit je eigen verdienste. Mensen moeten door het werk geraakt worden."

Dat gebeurde al heel snel: hoewel hij in de jaren '70 vooral de lachers op zijn hand had. Het

slotgedicht uit zijn debuutbundel *Het meisje en de dood* (1979) is wat dat betreft typerend:

*'Heden is na een langdurig lijden  
dat hij met godsvertrouwen droeg,  
Jean Pierre Rawie van ons verscheiden.  
Hij komt dus niet meer in de kroeg.'*

Nu kijkt hij met gemengde gevoelens op die jaren terug. "Het was de leeftijd en toch ook wel een beetje de tijdgeest die meespeelde."

Ironie was erg in. "Je hebt op het moment zelf niet door dat je een klap van de tijdgeest meekrijgt. Het bederft de gedichten ook. Ik heb die ironie wel eens een vorm van schijterigheid genoemd."

Door zijn succes, maar ook doordat zijn gedichten perfect van rijm en metrum en ritme zijn, was hij in literaire kringen lange tijd een beetje verdacht. "Die technische perfectie was voor heel veel mensen een reden tot argwaan. Het wekte hier en daar wrevel en agressie op. Heel vreemd."

Onlangs nog: in de VPRO-gids stond een radio-optreden van Rawie aangekondigd. "Zetten ze erbij dat een van de verwijten tegen mij was dat ik correct ABN sprak!"

Rawie groeide op in Winschoten als de zoon van een predikant. "En bij ons thuis werd het spreken van Gronings inderdaad niet aangevoerd." Maar als kind leerde hij zich het Gronings wel aan. "Omdat ik anders ontzettend veel klappen op mijn kop kreeg. Ik hoefde er niet bij te horen maar het feit dat je er niet bij hoorde hoefde je niet zo te benadrukken."

*- Toch doet u dat nog steeds, door de vorm van uw gedichten.*

"Het is niet zo dat ik gedichten schrijf als reactie op een bepaalde mode, ofzo. Het is geen reactionaire poëzie. Het is helemaal niet mijn opvatting dat alle poëzie zo zou moeten zijn. Alleen de mijne moet zo zijn. Gedichten hebben voor mij de bedoeling een zekere ordening aan te brengen in de chaos die het bestaan is en hoe strakker de vorm, hoe meer het voor mij aan deze functie beantwoordt. Dat is eigenlijk het geheim."

Niet alleen zijn de gedichten van Rawie technisch perfect, ook hebben ze nogal de neiging om de lezer naar de strot te grijpen. Meteen in het eerste gedicht, *Foto*, in *Geleende Tijd* is het raak:

*'Mijn moeder heeft de foto uitgekozen  
die na zijn dood het meeste op hem lijkt.  
Naarmate langzaam de medogenloze,  
mij nog veranderinge tijd verstrijkt,*

*fixeer ik hem steeds meer in deze pose;  
het raam, de stoel, het boek dat hij bekijkt,  
en al mijn komende metamorfosen  
worden door mij aan dit portret geijkt.*

*Straks ben ik even oud als hij op deze  
foto. Nog even, en wat is geweest  
wordt weer zoals het was in den beginne:*



Jean Pierre Rawie © Han de Graaf

*Dezelfde sluitertijd. Ik zit te lezen  
in deze kamer, en het licht valt binnen  
door een verdwenen raam waarbij hij leest.'*

Het dichterschap van Rawie blijkt raakvlakken te hebben met het werk van zijn vader, de predikant te Winschoten. Niet alleen omdat het Woord centraal staat, maar ook doordat de uitwerking van die woorden vergelijkbaar is. "Sommige gedichten blijken dezelfde merkwaardige troostende werking te hebben die je bij liturgische teksten ook ziet. Vooral bij lezingen merk je dat. Dan vragen de mensen na afloop ineens naar de zin van het leven terwijl je daar ook geen antwoord op hebt natuurlijk. Je moet dat wel serieus nemen. Maar men moet niet uit het oog verliezen dat een gedicht geen emotionele uitspatting is. Het is een kunstwerk waar een ervaring aan ten grondslag ligt, maar dat is het dan ook. Het gekke is: in de lyriek is de 'ik'-vorm heel typisch. En mensen hebben

heel erg de neiging om die 'ik' in het gedicht op de dichter zelf te betrekken. In de schilderkunst is dat al veel minder. Als Frans Hals een stel vrolijke dronkelappen schildert, komt men niet zo snel op de gedachte dat hij zelf ook zuipschuit was. Bij muziek is die afstand nog groter. Adriaan Roland Holst werd wel eens aangesproken met de vraag: 'Bent u nou de beroemde dichter?' En dan antwoordde hij 'Soms mevrouw, soms.' En zo is het ook. Je geeft in zo'n poem natuurlijk slechts een bepaalde kant en misschien wel de beste kant van je wezen weer. Maar er zijn verder natuurlijk ook een heleboel flapdrollerige kanten aan mij, die zich niet verdragen met dat soort vragen van mensen."

*- Het flapdrollerige is er toch wel een beetje van af?*

"Het gedicht is het enige wat van je overblijft, hoop je en daarom is het zaak om er geen flauwekul mee te maken, dat is het eigenlijk wat ik bedoel."

Jean Pierre Rawie *Geleende Tijd*  
51 pag. f 35,- Op zaterdag 11  
september signeert Jean Pierre  
Rawie zijn bundel om 15.00 uur in  
boekhandel Scholtens Wristers te  
Groningen en om 20.00 uur voert  
Michaël Zeeman een gesprek  
met Rawie in boekhandel Athena's  
in Groningen.

RTV-programma's 26

Media 27

Weer / Agenda 28